

SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 8. aprila 2008*

V zadevi C-337/05,

zaradi tožbe zaradi neizpolnitve obveznosti na podlagi člena 226 ES, vložene 15. septembra 2005,

Komisija Evropskih skupnosti, ki jo zastopata D. Recchia in X. Lewis, zastopnika, z naslovom za vročanje v Luxembourg,

tožeča stranka,

proti

Italijanski republiki, ki jo zastopata I. M. Braguglia, zastopnik, skupaj z G. Fiengom, avvocato dello Stato, z naslovom za vročanje v Luxembourg,

tožena stranka,

* Jezik postopka: italijanščina.

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi V. Skouris, predsednik, P. Jann, A. Rosas, K. Lenaerts in G. Arestis, predsedniki senata, K. Schiemann, J. Makarczyk (poročevalec), P. Kūris, E. Juhász, E. Levits in A. Ó Caoimh, sodniki,

generalni pravobranilec: J. Mazák,
sodna tajnica: M. Ferreira, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 17. aprila 2007,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 10. julija 2007

izreka naslednjo

Sodbo

- ¹ Komisija Evropskih skupnosti s tožbo Sodišču predlaga, naj ugotovi, da Italijanska republika, s tem da izvaja dolgoletno prakso neposrednega oddajanja naročil družbi Agusta SpA (v nadaljevanju: družba Agusta) za nakup helikopterjev znamk Agusta in Agusta Bell za potrebe več vojaških in civilnih korpusov italijanske države brez

kakršnega koli razpisnega postopka in zlasti s kršenjem postopkov, ki so določeni z Direktivo Sveta 93/36/EGS z dne 14. junija 1993 o usklajevanju postopkov oddaje javnih naročil blaga (UL L 199, str. 1), kot je bila spremenjena z Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 97/52/ES z dne 13. oktobra 1997 (UL L 328, str. 1, v nadaljevanju: Direktiva 93/36), in prej z Direktivo Sveta 77/62/EGS z dne 21. decembra 1976 o usklajevanju postopkov oddaje javnih naročil blaga (UL 1977, L 13, str. 1), kot je bila spremenjena in dopolnjena z direktivama Sveta 80/767/EGS z dne 22. julija 1980 (UL L 215, str. 1) in 88/295/EGS z dne 22. marca 1988 (UL L 127, str. 1, v nadaljevanju: Direktiva 77/62), ni izpolnila obveznosti iz teh direktiv.

Pravni okvir

- 2 Komisija s svojo tožbo želi, da se ugotovi neizpolnitev obveznosti na podlagi Direktive 93/36 ter v zvezi z obdobjem, preden je ta začela veljati, na podlagi Direktive 77/62. Zaradi podobnosti določb teh direktiv in zaradi jasnosti se je treba sklicevati samo na Direktivo 93/36.

- 3 Dvanajsta uvodna izjava Direktive 93/36 določa:

„[...] postopek s pogajanjem [je] izjemno dovoljen in se ga zato lahko uporablja le v določenih primerih.“

4 Člen 1 Direktive 93/36 določa, da za namene te direktive:

„a) ‚javna naročila blaga‘ pomenijo v pisni obliki sklenjene pogodbe s plačilom, ki vključujejo nakup, zakupni najem ali zakup, z ali brez možnosti nakupa, blaga med ponudnikom (fizično ali pravno osebo) in enim od naročnikov, ki so opredeljene v (b) spodaj. Dobava takšnega blaga lahko dodatno vključuje tudi gradnje na sami lokaciji in izvajanje instalacijskih gradenj;

b) ‚naročniki‘ lahko pomenijo državo, regionalne in lokalne oblasti, osebe javnega prava, združenja, ki jih oblikuje ena ali več takšnih oblasti ali oseb javnega prava;

[...]

d) ‚odprti postopki‘ pomenijo tiste nacionalne postopke, pri katerih lahko vsi dobavitelji, ki jih to zanima, predložijo ponudbe;

e) ‚omejeni postopki‘ pomenijo tiste nacionalne postopke, pri katerih lahko ponudbe predložijo le dobavitelji, katere so povabili naročniki;

f) ‚postopki s pogajanjem‘ pomenijo tiste nacionalne postopke, pri katerih se naročniki posvetujejo z dobavitelji o izbiri in se z enim ali več kot enim od njih pogajajo o pogojih naročila.“

5 V skladu s členom 2(1)(b) se navedena direktiva ne uporablja:

„za naročila blaga, ki se razglasijo za tajne ali katerih izvrševanje morajo spremljati posebni varnostni ukrepi v skladu z zakoni in drugimi predpisi, ki veljajo v zadevnih državah članicah, ali kadar to zahteva zaščita temeljnih interesov varnosti države članice.“

6 Člen 3 navedene direktive določa:

„Brez poseganja v člene 2, 4 in 5(1) mora ta direktiva veljati za vse blago, na katero se nanaša člen 1(a), vključno s tistim, ki ga zajemajo naročila, ki jih naročniki oddajo na področju obrambe, izjema je le blago, za katero se uporablja člen 296(1)(b) [ES] Pogodbe.“

7 Člen 5(1)(a) Direktive 93/36 vsebuje naslednje besedilo:

„a) Naslovi II, III in IV ter člena 6 in 7 se uporabljajo za javna naročila blaga, ki jih oddajo:

- i) naročniki iz člena 1(b), vključno z naročili, ki jih oddajo naročniki iz Priloge I za področje obrambe, če se nanašajo na izdelke, ki jih ne zajema Priloga II, ko

ocenjena vrednost brez DDV ni manjša kakor enakovreden znesek v [eurih] za 200.000 posebnih pravic črpanja (SDR);

- ii) naročniki iz Priloge I in katerih ocenjena vrednost brez DDV ni manjša kakor enakovreden znesek v [eurih] za 130.000 posebnih pravic črpanja (SDR); za naročnike s področja obrambe velja to le za naročila, ki vključujejo izdelke iz Priloge II.“

8 Člen 6, od (1) do (3), iste direktive določa:

„1. Pri oddaji javnih naročil blaga morajo naročniki v spodaj določenih primerih uporabljati postopke, ki so opredeljeni v členu 1(d), (e) in (f).

2. Naročniki lahko oddajo svoja javna naročila blaga po postopkih s pogajanji v primeru neuspešnih oddaj naročil z odprtim ali omejenim postopkom, ali v primeru postopkov oddaj naročil, ki so nesprejemljivi po nacionalnih predpisih, skladnih z določbami v Naslovu IV, če se prvotna merila naročila bistveno ne spremenijo. V takih primerih morajo naročniki objaviti obvestilo o oddaji naročila, razen če v takšne postopke s pogajanji, ne vključijo vseh podjetij, ki zadovoljujejo merila iz členov 20 do 24, in ki so v teku predhodnega odprtega ali omejenega postopka predložila ponudbe v skladu s formalnimi zahtevami postopka oddaje naročila.

3. Naročniki lahko oddajo javna naročila blaga po postopku s pogajanjem, brez predhodne objave javnega razpisa v naslednjih primerih:

[...]

- c) ko zaradi tehničnih ali umetniških razlogov ali zaradi razlogov povezanih z varovanjem izključnih pravic naročeno blago lahko proizvede ali dobavi samo določen dobavitelj;

[...]

- e) za dodatna naročila prvotnih dobaviteljev, ki so mišljena ali kot delno nadomestilo normalnih dobav oziroma instalacij ali kot razširitev obstoječih dobav ali instalacij, če bi zamenjava dobavitelja naročnika obvezala k naročilu blaga z drugačnimi tehničnimi specifikacijami, kar bi imelo za posledico nezdržljivost oziroma velike tehnične težave pri delovanju in vzdrževanju. Velja splošno pravilo, da trajanje takšnih naročil kot tudi dolžina ponavljajočih se naročil ne bi smela biti daljša od treh let.“

9 Člen 33 Direktive 93/36 ima naslednje besedilo:

„S tem se razveljavi Direktiva 77/62/EGS [...], kar ne zadrži izpolnjevanja obveznosti držav članic glede skrajnih rokov za vgraditev v nacionalne zakone in za določila, navedena v Prilogi V.

Sklicevanje na razveljavljene direktive se tolmači kot sklicevanje na to direktivo in se mora brati v skladu s korelacijsko tabelo, zapisano v Prilogi VI.“

Predhodni postopek

- 10 Ker Komisija nima na voljo nobenih podatkov o organizaciji postopka javnega razpisa na ravni Skupnosti za dobavo helikopterjev za potrebe različnih korpusov italijanske države, je izhajala iz tega, da so bili helikopterji znamk Agusta in Agusta Bell kupljeni neposredno brez kakršnega koli razpisnega postopka na ravni Skupnosti s kršitvijo določb direktiv 77/62 in 93/36. Zato je 17. oktobra 2003 na Italijansko republiko naslovila pisni opomin ter jo pozvala, da predloži svoje pripombe v roku 21 dni od prejetja opomina.
- 11 Italijanski organi so na ta opomin odgovorili s telefaksom z dne 9. decembra 2003.
- 12 Ker je Komisija menila, da italijanski organi niso posredovali zadostnih argumentov, da bi ovrgli stališča, oblikovana v pisnem opominu, in ker niso sporočili ničesar več, je na Italijansko republiko 5. februarja 2004 naslovila obrazloženo mnenje, v katerem jo je pozvala, da se z njim uskladi v roku dveh mesecev od njegove vročitve.

- 13 Italijanski organi so na navedeno mnenje odgovorili s tremi dopisi z dne 5. aprila, 13. in 27. maja 2004.
- 14 Ker je Komisija menila, da so argumenti, ki jih je navedla Italijanska republika v odgovor na obrazloženo mnenje, nezadostni, in ugotovila, da slednja ni sprejela nobenega ukrepa za prenehanje sporne prakse dodeljevanja javnih naročil, se je odločila vložiti to tožbo.

Tožba

Dopustnost

Trditve strank

- 15 Italijanska republika navaja, da je tožba nedopustna, ker Komisija v predhodnem postopku ni izpodbijala vojaških naročil blaga. Šlo je samo za civilne dobave blaga. Zato očitki, navedeni med predhodnim postopkom, ne ustrezajo očitkom, navedenim v tej tožbi.
- 16 Italijanska republika tudi meni, da je del tožbe, ki se nanaša na naročila za dobavo blaga, sklenjena za potrebe Corpo forestale dello Stato (nacionalna uprava za gozdove), nedopusten. Dejansko bi bilo načelo *ne bis in idem* kršeno, ker je Sodišče

neizpolnitev obveznosti v zvezi s to kategorijo že preučilo in o njej presodilo v sodbi z dne 27. oktobra 2005 v zadevi Komisija proti Italiji (C-525/03, ZOdl., str. I-9405).

- 17 Poleg tega je Italijanska republika v svoji dupliki trdila, da glede na nejasna in nenančna dejstva, ki jih je navedla Komisija v pisnem opominu ter v obrazloženem mnenju, tožba ne izpolnjuje zahtev skladnosti in natančnosti, ki jih nalaga sodna praksa, kar je resno kršilo njene pravice do obrambe.
- 18 Komisija ugovarja temu, da se predhodni postopek nikoli ni nanašal na vojaške dobave blaga, ampak da je zadeval civilne dobave blaga, med drugim za potrebe določenih vojaških korpusov italijanske države. Poudarja tudi, da je imel postopek, ki je privedel do zgoraj navedene sodbe Komisija proti Italiji, drugačen predmet spora od predmeta te tožbe.

Presoja Sodišča

- 19 Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da je namen predhodnega postopka, da se državi članici da priložnost, na eni strani, da izpolni obveznosti iz prava Skupnosti in, na drugi strani, da učinkovito uveljavi razloge obrambe proti očitkom Komisije (glej zlasti sodbe z dne 10. maja 2001 v zadevi Komisija proti Nizozemski, C-152/98, Recueil, str. I-3463, točka 23; z dne 15. januarja 2002 v zadevi Komisija proti Italiji, C-439/99, Recueil, str. I-305, točka 10, in z dne 27. novembra 2003 v zadevi Komisija proti Finski, C-185/00, Recueil, str. I-14189, točka 79).

- 20 Zakonitost takega postopka pomeni osnovno jamstvo, ki ga zahteva Pogodba ES, da bi se zagotovilo varovanje pravic zadevne države članice. Zgolj takrat, ko je to jamstvo spoštovano, lahko kontradiktorni postopek pred Sodiščem le-temu dopušča, da presodi, ali država članica dejansko ni izpolnila obveznosti, katere kršitev zatrjuje Komisija (glej zlasti sodbo z dne 5. junija 2003 v zadevi Komisija proti Italiji, C-145/01, Recueil, str. I-5581, točka 17).
- 21 Ob upoštevanju te sodne prakse je treba preučiti, ali je Komisija zagotovila spoštovanje pravic obrambe Italijanske republike med predhodnim postopkom.
- 22 Prvič, v zvezi z domnevnim neujemanjem očitkov, podanih med predhodnim postopkom, s tistimi, ki so bili navedeni pred Sodiščem, je treba ugotoviti, da obrazloženo mnenje in tožba, ki imata skoraj enako besedilo, temeljita na istih očitkih. Zato argument Italijanske republike, s katerim ta skuša pokazati, da očitki, navedeni med predhodnim postopkom, ne ustrezajo očitkom, razvitim v tej tožbi, ne more uspeli.
- 23 Drugič, v zvezi z domnevnim pomanjkanjem jasnosti in natančnosti pri določitvi očitkov, izraženih zoper Italijansko republiko med predhodnim postopkom, je treba spomniti, da čeprav mora obrazloženo mnenje iz člena 226 ES vsebovati skladen in podroben prikaz razlogov, ki so Komisijo prepričali, da zadevna država ni izpolnila obveznosti na podlagi Pogodbe, pa za pisni opomin ne veljajo tako stroge zahteve glede natančnosti, tako da mora pisni opomin nujno vsebovati le prvi strnjen povzetek očitkov (glej zlasti sodbe z dne 28. marca 1985 v zadevi Komisija proti Italiji, 274/83, Recueil, str. 1077, točka 21; z dne 16. septembra 1997 v zadevi Komisija proti Italiji, C-279/94, Recueil, str. I-4743, točka 15, in z dne 18. maja 2006 v zadevi Komisija proti Španiji, C-221/04, ZOdl., str. I-4515, točka 36).

24 V tej zadevi so bile navedbe Komisije med predhodnim postopkom dovolj jasne, da so Italijanski republiki omogočile, da razvije svojo obrambo, kot kaže tudi potek tega predhodnega postopka.

25 Tretjič, v zvezi z domnevno kršitvijo načela *ne bis in idem* je treba navesti, da je bila zgoraj navedena sodba z dne 27. oktobra 2005 v zadevi Komisija proti Italiji sprejeta zaradi zadeve, ki je imela popolnoma drugačen predmet: takratna tožba Komisije se je nanašala na sklep predsednika Sveta ministrov, s katerim je bila dovoljena uporaba postopkov s pogajanji z odstopanjem od direktiv Skupnosti o javnih naročilih blaga, uporaba, ki je bila razglašena za nedopustno, ker je ta sklep izčrpal vse svoje učinke pred potekom roka, določenega v obrazloženem mnenju. Ta tožba pa nikakor nima za predmet ponovni preizkus zakonitosti zgoraj navedenega sklepa, ampak se nanaša na staro prakso italijanske države, ki zajema neposredno dodeljevanje naročil za nakup helikopterjev znamk Agusta in Agusta Bell brez kakršnega koli razpisnega postopka na ravni Skupnosti.

26 Zato je treba zavrnilo ugovor nedopustnosti, ki ga je navedla Italijanska republika.

Temelj

Trditve strank

27 V podporo svoje tožbe Komisija navaja, da je ugotovila splošno prakso neposrednega dodeljevanja naročil za nakup helikopterjev znamk Agusta in Agusta Bell za potrebe različnih vojaških in civilnih korpusov italijanske države.

- 28 Sklicuje se na več naročil, sklenjenih v letih od 2000 do 2003 s Corpo dei Vigili del Fuoco (gasilci), Carabinieri (karabinjeri), Corpo forestale dello Stato, Guardia Costiera (obalna straža), Guardia di Finanza (carinska uprava), Polizia di Stato (nacionalna policija) ter oddelek za civilno zaščito predsedstva Sveta ministrov. Za obdobje pred letom 2000 naj bi italijanski organi priznali, da so kupili helikopterje znamk Agusta in Agusta Bell brez razpisnega postopka. Komisija končno poudarja, da zadevne državne vojaške flote sestavljajo izključno helikopterji navedenih znamk, med katerimi nobeden ni bil kupljen na podlagi razpisnega postopka na ravni Skupnosti.
- 29 Ker ta naročila izpolnjujejo pogoje, določene v Direktivi 93/36, Komisija meni, da bi morali biti predmet odprtega postopka ali omejenega postopka v skladu s členom 6 te direktive in ne postopka s pogajaji.
- 30 Italijanska republika najprej trdi, da so dobave, namenjene vojski italijanske države, zajete s členoma 296 ES ter 2(1)(b) Direktive 93/36. Po mnenju te države članice je treba dejansko uporabiti te določbe, saj so zadevni helikopterji „blago z dvojno rabo“, to pomeni, da se lahko uporabljajo tako v civilne kot v vojaške namene.
- 31 Navedena država članica nato trdi, da bi lahko zaradi tehničnih posebnosti helikopterjev in zato, ker je zadevna dobava predstavljala dodatno dobavo, uporabila postopek s pogajaji na podlagi člena 6(3)(c) in (e) Direktive 93/36.

- 32 Na splošno poudarja, da njena praksa ni drugačna od prakse v večini držav članic, ki izdelujejo helikopterje.
- 33 Italijanska republika nazadnje trdi, da se lahko odnosi italijanske države z družbo Agusta do konca 90. let označijo kot odnosi „in house“ v smislu sodbe z dne 18. novembra 1999 v zadevi Teckal (C-107/98, Recueil, str. I-8121).

Presoja Sodišča

- 34 Najprej je treba opozoriti, da se stranki strinjata, da zneski zadevnih naročil prese-gajo mejno vrednost, določeno v členu 5(1)(a) Direktive 93/36, zaradi česar se lahko uvrstijo na področje uporabe te direktive.
- 35 Navesti je treba tudi, da dokumenti k pogodbam o nakupu helikopterjev, ki so bili priloženi odgovoru na tožbo Italijanske republike, potrjujejo trditev Komisije, da je bil nakup navedenih helikopterjev na podlagi postopka s pogajanji del stalne in dolgoletne prakse.

– Odnos „in house“ med italijansko državo in družbo Agusta

- 36 V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča javni razpis v skladu z direktivami o oddaji javnih naročil ni obvezen, čeprav sta sopogodbenik in naročnik pravno različna

subjekta, kadar sta izpolnjena dva pogoja. Prvič, javni organ, ki je naročnik, mora nad drugim zadevnim subjektom izvajati nadzor, ki je podoben tistemu, ki ga izvaja nad svojimi službami, drugič, ta subjekt mora pretežni del svoje dejavnosti opravljati za enega ali več javnih organov, ki imajo deleže v njej (glej zgoraj navedeno sodbo Teckal, točka 50, sodbo z dne 11. januarja 2005 v zadevi Stadt Halle in RPL Lochau, C-26/03, ZOdl., str. I-1, točka 49, sodbo z dne 13. januarja 2005 v zadevi Komisija proti Španiji, C-84/03, ZOdl., str. I-139, točka 38, sodbi z dne 10. novembra 2005 v zadevi Komisija proti Avstriji, C-29/04, ZOdl., str. I-9705, točka 34, in z dne 11. maja 2006 v zadevi Carbotermo in Consorzio Alisei, C-340/04, ZOdl., str. I-4137, točka 33, ter sodbo z dne 19. aprila 2007 v zadevi Asemfo, C-295/05, ZOdl., str. I-2999, točka 55).

37 Zato je treba preučiti, ali sta pogoja, ki ju zahteva sodna praksa iz prejšnje točke, glede družbe Agusta izpolnjena.

38 Glede prvega pogoja v zvezi z nadzorom javnega organa je treba spomniti, da – tudi samo manjšinska – udeležba zasebnega podjetja v kapitalu družbe, v kateri je udeležen tudi zadevni naročnik, v vsakem primeru izključuje možnost, da bi ta naročnik lahko nad to družbo izvrševal podoben nadzor, kot ga izvaja nad svojimi službami (glej zgoraj navedeno sodbo Stadt Halle in RPL Lochau, točka 49).

39 V zvezi s tem iz študije o udeležbi italijanske države v EFIM (Ente Partecipazioni e Finanziamento Industrie Manifatturiere), Finmeccanica in družbi Agusta izhaja, da je bila slednja, ki je družba zasebnega prava od ustanovitve dalje, vedno od leta 1974 družba z mešanim kapitalom, to je družba, katere kapital je sestavljen deloma iz deležev, katerih imetnik je navedena država, in deloma iz deležev, katerih imetniki so zasebni delničarji.

40 Prav tako je izključeno, ker je družba Agusta družba, deloma odprta za zasebni kapital, in torej izpolnjuje pogoj iz točke 38 te sodbe, da bi lahko italijanska država nad to družbo izvajala nadzor, ki bi bil podoben nadzoru, ki ga izvaja nad svojimi službami.

41 V teh okoliščinah, in ne da bi bilo treba preučiti vprašanje, ali družba Agusta opravlja pretežni del svoje dejavnosti za javno družbo, ki podeljuje koncesijo, je treba argument Italijanske republike o obstoju odnosa „in house“ med to družbo in Italijansko republiko zavriniti.

– Upravičene zahteve v nacionalnem interesu

42 Uvodoma je treba spomniti, da ukrepi, ki jih države članice sprejmejo v okviru upravičenih zahtev v nacionalnem interesu, niso v celoti odvzeti od uporabe prava Skupnosti samo zaradi tega, ker so bili sprejeti v interesu javne varnosti ali nacionalne obrambe (glej v tem smislu sodbo z dne 11. marca 2003 v zadevi Dory, C-186/01, Recueil, str. I-2479, točka 30).

43 Kot je Sodišče že ugotovilo, Pogodba dejansko predvideva odstopanja, ki se lahko uporabijo zaradi javne varnosti, zlasti v členih 30 ES, 39 ES, 46 ES, 58 ES, 64 ES, 296 ES in 297 ES, ki se nanašajo na izjemne in jasno določene primere. Iz teh členov ni mogoče sklepati, da Pogodba vsebuje splošno odstopanje, ki izključuje vse ukrepe, ki

so sprejeti zaradi javne varnosti, iz področja uporabe prava Skupnosti. Prepoznavanje obstoja take izjeme, ne glede na posebne pogoje, ki jih določa Pogodba, lahko ogrozi zavezujočo naravo prava Skupnosti in njegovo enotno uporabo (glej v tem smislu sodbe z dne 15. maja 1986 v zadevi Johnston, 222/84, Recueil, str. 1651, točka 26; z dne 26. oktobra 1999 v zadevi Sirdar, C-273/97, Recueil, str. I-7403, točka 16, in z dne 11. januarja 2000 v zadevi Kreil, C-285/98, Recueil, str. I-69, točka 16, ter zgoraj navedeno sodbo Dory, točka 31).

44 V zvezi s tem mora država članica, ki se sklicuje na te izjeme, predložiti dokaze, da zadevne izjeme ne presegajo meja teh izjemnih primerov (glej v tem smislu sodbo z dne 16. septembra 1999 v zadevi Komisija proti Španiji, C-414/97, Recueil, str. I-5585, točka 22).

45 V tej zadevi Italijanska republika trdi, da nakup helikopterjev znamk Agusta in Agusta Bell izpolnjuje upravičene zahteve v nacionalnem interesu, ki jih določata člena 296 ES in 2(1)(b) Direktive 93/36, ker so zadevni helikopterji „blago z dvojno rabo“, kar pomeni, da se lahko uporabljajo tako v civilne kot v vojaške namene.

46 Prvič, treba je poudariti, da lahko na podlagi člena 296(1)(b) ES vsaka država članica v zvezi s proizvodnjo orožja, streliva in vojaških sredstev ali trgovino z njimi sprejme ukrepe, za katere meni, da so potrebni za zaščito bistvenih interesov njene varnosti; takšni ukrepi ne smejo negativno vplivati na pogoje konkurence na skupnem trgu glede proizvodov, ki niso izrecno predvideni v vojaške namene.

- 47 Iz besedila navedene določbe izhaja, da bi morali biti zadevni proizvodi izrecno predvideni v vojaške namene. Iz tega sledi, da je treba pri nakupu opreme, katere uporaba v vojaške namene ni gotova, nujno spoštovati pravila za oddajo javnih naročil. Dobava helikopterjev vojski zaradi uporabe v civilne namene mora spoštovati ista pravila.
- 48 Dejstvo je, da so zadevni helikopterji, kot priznava Italijanska republika, zagotovo predvideni za civilni namen in morebiti za vojaškega.
- 49 Zato se Italijanska republika ne more uspešno sklicevati na člen 296(1)(b) ES, ki ga navaja člen 3 Direktive 93/36, da bi utemeljila uporabo postopka s pogajanjem za nakup navedenih helikopterjev.
- 50 Drugič, navedena država članica navaja zaupnost podatkov, ki se pridobijo za proizvodnjo helikopterjev, za katero skrbi družba Agusta, da bi utemeljila dodelitev naročil tej družbi po postopku s pogajanjem. V zvezi s tem Italijanska republika navaja člen 2(1)(b) Direktive 93/36.
- 51 Vendar je treba ugotoviti, da Italijanska republika ni navedla razlogov, zaradi katerih je menila, da naj bi bila zaupnost podatkov, ki se jih posreduje za proizvodnjo helikopterjev, za katero skrbi družba Agusta, manj zagotovljena, če bi bila ta proizvodnja zaupana drugim družbam, ne glede na to, ali so ustanovljene v Italiji ali v drugih državah članicah.

52 Glede tega nujnost, da se predvidi obveznost zaupnosti, nikakor ne ovira uporabe razpisnega postopka za dodelitev naročila.

53 Zato se zdi, da je uporaba člena 2(1)(b) Direktive 93/36 za utemeljitev nakupa zadevnih helikopterjev po postopku s pogajanji nesorazmerna glede na cilj, ki je preprečiti širjenje občutljivih informacij o njihovi proizvodnji. Italijanska republika dejansko ni dokazala, da tega cilja ne bi bilo mogoče doseči v okviru razpisnega postopka, kot je predviden z isto direktivo.

54 Zato se Italijanska republika ne more uspešno sklicevati na člen 2(1)(b) Direktive 93/36, da bi utemeljila uporabo postopka s pogajanji za nakup navedenih helikopterjev.

– Zahteve homogenosti flote helikopterjev

55 Italijanska republika se je v utemeljitev uporabe postopka s pogajanji sklicevala tudi na člen 6(3)(c) in (e) Direktive. Trdi, prvič, da je bilo mogoče glede na tehnične posebnosti izdelavo zadevnih helikopterjev dodeliti le družbi Agusta in, drugič, da je bilo nujno zagotoviti interoperabilnost njene flote helikopterjev, da bi zlasti znižala logistične in operativne stroške ter stroške usposabljanja pilotov.

56 Kot zlasti izhaja iz dvanajste uvodne izjave Direktive 93/36 je postopek s pogajanji izjema in se lahko uporablja le v taksativno naštetih primerih. V ta namen je treba poudariti, da člen 6(2) in (3) iste direktive taksativno in izrecno naštevata izjeme, zaradi katerih je uporaba postopka s pogajanji dovoljena (glej v tem smislu glede Direktive 77/62 sodbo z dne 17. novembra 1993 v zadevi Komisija proti Španiji, C-71/92, Recueil, str. I-5923, točka 10, in glede Direktive 93/36 glej tudi zgoraj navedeni sodbi Teckal, točka 43, ter Komisija proti Španiji, točka 47).

57 V skladu s sodno prakso je treba odstopanja od pravil, ki zagotavljajo učinkovitost pravic, priznanih s Pogodbo na področju javnih naročil, razlagati ozko (glej sodbe z dne 18. maja 1995 v zadevi Komisija proti Italiji, C-57/94, Recueil, str. I-1249, točka 23; z dne 28. marca 1996 v zadevi Komisija proti Nemčiji, C-318/94, Recueil, str. I-1949, točka 13, in z dne 2. junija 2005 v zadevi Komisija proti Grčiji, C-394/02, ZOdl., str. I-4713, točka 33). Zato države članice ne bi smele niti določati primerov uporabe postopka s pogajanji, ki niso določeni s to direktivo, niti razvrstiti primerov, ki jih izrecno ureja zadevna direktiva, po novih merilih, katerih posledica bi bila lažja uporaba tega postopka, saj bi se sicer s tem zadevni direktivi odvzel polni učinek (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo z dne 13. januarja 2005 v zadevi Komisija proti Španiji, točka 48).

58 Poleg tega je treba spomniti, da mora tisti, ki se želi sklicevati na izjemo, dokazati, da dejansko obstajajo posebne okoliščine, ki upravičujejo izjemo (glej sodbo z dne 10. marca 1987 v zadevi Komisija proti Italiji, 199/85, Recueil, str. 1039, točka 14, in zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Grčiji, točka 33).

59 V tej zadevi je treba ugotoviti, da Italijanska republika ni zadosti pravno dokazala, zakaj naj bi imeli le helikopterji, ki jih izdelata Agusta, zahtevane tehnične lastnosti. Poleg tega je ta država članica poudarjala zgolj prednosti interoperabilnosti helikopterjev, ki jih uporabljajo različni korpusi. Vendar ni dokazala, zakaj bi jo zamenjava dobavitelja prisilila k nakupu materiala, katerega proizvodnja bi bila drugačna, tako da bi to povzročilo nezdružljivost ali nesorazmerne tehnične težave pri uporabi ali vzdrževanju.

60 Glede na vse navedeno je treba ugotoviti, da Italijanska republika s tem, da izvaja dolgoletno prakso neposrednega oddajanja naročil družbi Agusta za nakup helikopterjev znamk Agusta in Agusta Bell za potrebe več vojaških in civilnih korpusov italijanske države brez kakršnega koli razpisnega postopka in zlasti s kršenjem postopkov, ki so določeni z Direktivo 93/36 in prej z Direktivo 77/62, ni izpolnila obveznosti iz teh direktiv.

Stroški

61 V skladu s členom 69(2) Poslovnika se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. Komisija je predlagala, naj se Italijanski republiki naloži plačilo stroškov, in ker ta s predlogi ni uspela, se ji naloži plačilo stroškov.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

- 1. Italijanska republika s tem, da izvaja dolgoletno prakso neposrednega oddajanja naročil družbi Agusta za nakup helikopterjev znamk Agusta in Agusta Bell za potrebe več vojaških in civilnih korpusov italijanske države brez kakršnega koli razpisnega postopka in zlasti s kršenjem postopkov, ki so določeni z Direktivo Sveta 93/36/EGS z dne 14. junija 1993 o usklajevanju postopkov oddaje javnih naročil blaga, kot je bila spremenjena z Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 97/52/E z dne 13. oktobra 1997, in prej z Direktivo Sveta 77/62/EGS z dne 21. decembra 1976 o usklajevanju postopkov oddaje javnih naročil blaga, kot je bila spremenjena in dopolnjena z direktivama Sveta 80/767/EGS z dne 22. julija 1980 in 88/295/EGS z dne 22. marca 1988, ni izpolnila obveznosti iz teh direktiv.**

- 2. Italijanski republiki se naloži plačilo stroškov.**

Podpisi